

06

ಇತಿಹಾಸ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಕು-ಕಲ ವಿಧಾನ

ಶ್ರೀಪದ್ಮ

ತಾವು ಒಮ್ಮೆತ್ತಿರುವ ಇತಿಹಾಸ ಪಾಠಕ್ಕೂ ತಮಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಾಸಕ್ಕಿಂತ ತೋರಲು ಇರುವ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಇತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವಂತೆ, ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಧವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲವನ್ನು ಅದರ ಇತಿಹಾಸದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ಇತಿಹಾಸದ ಪಾಠಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶೋಧನೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬೇಕೆಂದು ಉಂಟಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ, ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದಿರುವುದೂ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ನಿರಾಸಕ್ಕಿಂತಿನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ. ಶೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನದ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯವ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿಶ್ಲಷಣೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು, ಆ ಪುರಾವೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೈಗೊಂಡ ತಾತ್ಪರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಕಡೆ ಚಲಿಸುವುದು, ತೀವ್ರಾನಗಳನ್ನು (ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ

ಅಥವಾ ಖಿಚಿತ) ಕೈಗೊಂಡು ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದು - ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಜರಂತೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ಇತಿಹಾಸದ ಮನಾರಜನೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಪ್ರಣಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಆರನೇ ತರಗತಿಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ಪಾಠವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇತಿಹಾಸ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸ ಇದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಅವರದ್ದೇ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿ, ಅವರ ಕುಟುಂಬ, ಅವರ ಶಾಲೆ, ಅವರು ಒಡನಾಡುವ ಸ್ಥಳ, ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಅವರು ಬಳಸುವ ವಸ್ತುಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನ ಮಾಹಿತಿ ಕಲೆಹಾಕೆ, ಅವುಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರಚಿಸುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವು ನಮ್ಮನ್ನು, ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ್ದು, ಅದರ ಶಾಲಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನ ಮಾಹಿತಿ ಇರದ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು, ಅದರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸವಾಲಿನಂತೆ ಅನಿಸತ್ತೊಡಗಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಷ್ಟೇನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲ್ಲದ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕುವುದೇ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀಗೋಪಿ

ಎಂಬ ಸಂಶಯ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ, ಆದಮ್ಮೆ ಆಗಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಜರು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅನುಭವವಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರದೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಜಾಲನೆ ಹೊಟ್ಟೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಹಿನ್ನಲೇ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡುವಂತಹ ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಯೂ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ನಾವು ನೇರವಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಶುರುಮಾಡಿದೆವು. ಇದು ಶಿವನ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು, ಇದನ್ನು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ, ಶಿವ ದೇವಾಲಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಶಂಭು ಬೆಟ್ಟೆ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಒಂದರಿಂದ ಗಂಟೆ ನಾವು ಹತ್ತೆಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹನ್ನರಡು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ನನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾನು ಸೇಚೆ ಬುಕ್, ನೋಟೆ ಬುಕ್, ಮತ್ತು ಪೆನ್ನಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸಾಹಸಿಗರ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬೆಟ್ಟವೇರಿದೆವು.

ಶಂಭುಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ನಾವು ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು, ಅಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಾನು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರನ್ನು ವಿನಂತಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಭೇಟಿಯ ಆರಂಭದ ಭಾಗ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿ, ಪರೀಕ್ಷೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೇವಸ್ಥಾನದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು: ‘ಗರ್ಭಗೃಹ’, ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ; ‘ಸಾಧನಾ ಸ್ಥಳ’, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ; ಕೇಂದ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು ಮಂಟಪ, ಇದು ಜನರು ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ; ತುಳಸಿಗಿಡ ಇರುವ ಭಾಗ ‘ತುಳಸಿ ಸಾಫಾನ’; ಇದು ಭಾರತೀಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ; ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳ ತಂಗುದಾಳ, ‘ಭಕ್ತ ನಿವಾಸ’; ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಇರುವ ಹಾದಿ, ‘ಪರಿಕ್ರಮ’; ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ಸಾಫಿತವಾಗಿರುವ ಗೋಪುರ ‘ಶಿವಿರ’, ಇದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ; ಇತ್ಯಾದಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಲು ಬಳಸಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಪಾಠವಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ರೇಖಾಚಿತ್ರ ಪ್ರಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರು. ಅವರು ಬಿಡಿಸಿದ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂಶೋಧನಾಯಿತು. ಅವರು ಬಿಡಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ಸೆರೆಹಿಡಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರ ಕಲಾ ಸೈಪ್ರಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

‘ಶ್ರೀಯರನ್ನು ಗರ್ಭಗೃಹದೊಳಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆರಾತವಾಯಿತು. ‘ಅದು ಏಕ ಹಾಗೆ?’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಳೆಗೆರೆದರು. ತಂಡರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಡಗಿಯರು ಈ ವಿವರದ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಟ್ಟಿದರು. ಪೂಜಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗ ಶಾರತಮ್ಮ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಇದೊಂದು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಕಲಿಕೆ(incidental learning) ಯಾಯಿತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ತರಗತಿಯ ಉದಯೋನ್ನಿಂದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತಕರು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿಂಡಿಸಿದರು. “ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾಜಸಬೇಕಾದರೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೇ?”, “ಅರ್ಚಕರೆಲ್ಲರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಂಡಸರೇ ಏಕೆ, ಹೆಂಗಸರು ಏಕೆ ಅರ್ಚಕರಾಗಬಾರದು?” “ದೇವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕೇ?” “ಮುಗ್ದ ಪ್ರಾಂಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವುದು ಪ್ರಾಜಿ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ?” “ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವೆ ಇರ್ಮೊಂದು ಕಲಹ ಏಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ?” ಇತ್ಯಾದಿಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಂದಿಟ್ಟಿರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಭೇಟಿಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಲವು ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದರ ಜೊತೆ ಅವರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂಬಂಧ ಇತ್ತು, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅವರಿಗೆ ಅಪರಚಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂಶೋಧನಾಯಿತು.

ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ

ಅರ್ಚಕರು ನಮಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ವಾಷಿಕ ಜಾತೀಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ತಿಳಿಸಿದರು. ವರ್ಷದ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ

ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಹೋಡೆಯವ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರಂಗುಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಷಪತ್ರಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಜಾರದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಯಿತು: ‘ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಿರ್ವಹಕನು ಯಾರಾದು? ಜಾತ್ರೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವವರು ಯಾರಾದು? ಇದರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಯಾರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ? ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಣಕಾಸು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ?’ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆಂದು ಒಂದು ಟ್ರಾಂಸ್ ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಚಕರು ನಮಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರು.

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಶಾಸನಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತ ದಾಖಿಲಾಗಳನಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತವೆಯೇ ಎಂದು ಭೇಟಿಯಲು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೂ ಮುದುಕಿದೆವು. ನಮಗೆ ಒಂದೆರಡು ಶಾಸನಗಳು ಕಾಣಲು ಸಿಕ್ಕಬ್ಬು. ಅವುಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ 200 ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೋಳ್ಳರ್ ಮನೆತನದ ರಾಜನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬೇಟೆಗೆ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಶಿವಲಿಂಗಗಳು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಳುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಲು ಅಹಲ್ಯಾ ಬಾಯಿ ಹೋಳ್ಳರ್ ತವರು ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ತಾವು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಹೋಳ್ಳರ್ ರಾಜಮನೆತನದ ಸಂಬಂಧ ಏನಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿದರು.

ನಾವು ಅರ್ಚಕರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದೆವು. ಹಲವು ಆಸ್ತಿದಾಯಕ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳ ಮೂಲಕ, ಅವರು ತುಳಿಕು ತುಳಿಕಾಗಿ ನಮಗೆ ಈ ಸ್ಥಳದ ಇತಿಹಾಸಿಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನ್ನು, ಒಟ್ಟಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಿದೆವು. ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅವರನ್ನು ನಾವು ಬೆಂಬಿಡೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತೋ ಇರಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಭೇಟಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗಿನ ಒಂದು ವೃತ್ತಾಂತವಂತಹ ಸಿಧ್ಧಾಗಿತ್ತು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನ್ನು, ತಮ್ಮ ನೆನಪನಿಂದ, ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತನಕ ಅರ್ಚಕರು ನಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಕಥನ ಅಷ್ಟೆ ಎಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಥಾನಕವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಕರಿಸುವ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ಅಥವ ವ್ಯತಿರೀಕರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರಾವೆಗಳು ಇರಬಹುದಳ್ಳವೇ?

ಯಾವುದಾದರೂ ಲಿಖಿತ ದಾಖಿಲೆ ದೊರಕುವುದೇ ಎಂದು ನಾವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕ್ರೇಸ್‌ಹಾಂಡ್ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುವ ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪೂರಾವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಇತಿಹಾಸಿಕ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದೇ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ನಾವು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಹಿರಿಯ ಮುಖಿಂದರೊಬ್ಬರನ್ನು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದೆವು. ಅವರು ಈ ಸ್ಥಳದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸಿದರು. ಅವರು ಒಣಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತ ಅರ್ಚಕರು ಹೇಳಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಸ್ಥಾನ ಟ್ರಾಸ್‌ನ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವು ಕೊನೆಗೂ ಪವಾಡ ಸದ್ಯಶ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮೂಲದೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿತ್ತು - ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳ ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯ ಪ್ರತಿ ನಮಗೆ ದೊರಕಿತ್ತು.

ಈ ದಾಖಿಲೆ ಪತ್ರದ ರಚನೆಗೆ ಕೂಡ ಅದರದೇ ಆದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸ ಇದೆ. ಹಿಂದೋಮೈ, ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರು, ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಹಳ ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದಿರಿಂದ, ಅದರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಲು, ಅದರ ಜೀಜೋರ್‌ಎಂಬ ಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಭಕ್ತರಿಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಾದ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮರ, ಗಿಡ ಬೆಳೆಸುವುದು, ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳು ತಂಗಲು ವಸತಿ ಹೋಗಳ ಮತ್ತು ವಾಹನ ನಿಲ್ಲಾಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮರ, ಗಿಡ ಬೆಳೆಸುವುದು, ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳು ತಂಗಲು ವಸತಿ ಹೋಗಳ ಮತ್ತು ವಾಹನ ನಿಲ್ಲಾಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರೇಸ್‌ಹಾಂಡ್‌ಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇರುವ ಭೂಮಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಂಗಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೇಲಸ ಕ್ರೇಸ್‌ಹಾಂಡ್‌ಬೇಕಾದರೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ತು. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಮೂತ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಅವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸ, ಅದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಿತೆಯನ್ನು ಕೂಡ ದಾಖಿಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಜೀಜೋರ್‌ಎಂಬ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚೆ 15 ಲಕ್ಷ ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸ್ವಾರ್ಕರ್ಪು ‘ವರ್ಗ-ಸಿ- ಧಾರ್ಮಿಕ ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಥಳ’ ಎಂದು ಪರಿಗೆಂಸಲ್ಪಿಟದಿಂದ, ಸರಕಾರದಿಂದ ಅದರ ಜೀಜೋರ್‌ಎಂಬ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಹಾಯ ಸಿಗುವ ಭರವಸೆ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರಿಗೆ ಇತ್ತು.

ಈ ದಾಖಿಲೆಯ ಹಳೆಯ, ಧೂಳು ಹಿಡಿದ ಪ್ರತಿ ನಮ್ಮ ಕ್ರೇಸ್‌ಹಾಂಡ್ ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕ್ಷಣಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಂಡಳಿಯವರು ಬರೆದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಏನು ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ತಮಗೆ ಹಿಂದೆ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರು.

ಜನರು ಮಾಖಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಎಷ್ಟೂ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈ ದಾಖಿಲೆ ದೃಷ್ಟಿಕರಿಸಿತು. ಈ ಸ್ವಾರ್ಕರ್ಪು ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಪ್ರಸ್ತಕವು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಇದಿಷ್ಟೇ ‘ಶಂಭು ಮಹಾದೇವನ್’ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಂದು ತಾತ್ವಾಲಿಕ ಇತಿಹಾಸ(tentative history)ವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾವು ಕಲಿತ ಬಹುತೇಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ

ವ್ಯಾತಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದೂ ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲವೇ? ಹೋಸ ಪುರಾವೆಗಳು-ಹಾಗಲ್, ಹೀಗೆ-ಅನ್ನವ ತನಕ ತಾತ್ವಾಲಿಕ ತೀವ್ರಾನಂಗಳೇ (Tentative conclusions) ಮಾನ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೆಂದು ಹೋದ ಕಾಲದ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಪುನಾರಚಿಸಲು, ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಾತಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪುರಾವೆಗಳು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಜರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದು ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಸದಾ ಉಳಿಯಲಿ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು.

ನಾವು ಇತಿಹಾಸ ಕಟ್ಟುವ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶುರು ಮಾಡಿದಾಗ, ಮೌಲಿಕ ವ್ಯಾತಾಂತರಗಳಾಚೆಗಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರಾವೆಗಳು ನಮಗೆ ದೊರಕಬಹುದೇ, ಇಲ್ಲವೇ; ನಾವು ಕೇಳಿದ ಮೌಲಿಕ ವ್ಯಾತಾಂತರವನ್ನು ದೃಢಿಕರಿಸುವ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಥವ ಶಾಸನ ರೂಪದ ಲಿಖಿತ ದಾಖಿಲೆಗಳೇನಾದರೂ ಸಿಗುವುದೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಯಾವುದೇ

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುರಾವೆಗಳು ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ಒಂದು ಅನುಭವವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅನ್ವೇಷಕೆಯ ಮೂಲಪಾಠಗಳನ್ನಂತೂ ನಮಗೆ ಖಂಡಿತ ಕಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ನಾನು ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ವಾರೂಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೇರಳಿಸಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಕೆಲವು ಮೂಲ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಗಮನ ಸೆಳೆದು, ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಸತ್ಯಾಸ್ತ್ಯತ್ವೆಯನ್ನು ಮಿವೇಚಿಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಲೀಕಾ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆಯಲು ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ವಾರೂಪವನ್ನು ಬಳಸಿ, ನಮ್ಮೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಅರಿವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ನಮಗೆ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣಾಯಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಿ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಸಲ್ಪಿ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೀಮಿತ ಪ್ರಭಾವ ವಲಯದೊಳಗೆ ಹೋಸ ಮದುಕಾಟಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಲು, ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಲು, ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಪಂಚ ಅವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೆಂದಳುಲಿನ ಅಜಿಂ ಪ್ರೇಂಜಿ ಫೋಂಡೇಶನ್‌ನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ನಂಪನ್‌ಬ್ಲಾಲ ಸೆಂಟ್ರಾಲ್‌ಬ್ಲಾಲ ನಂಪನ್‌ಬ್ಲಾಲ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು www.teachersofindia.org ಸ್ಕೂಲ್‌ಫೋರ್ಮ್‌ಗಾರಿ ಇಲ್ಲಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಿಜಿಟಲ್‌ ಮತ್ತು ಕಿಜಿಟಲ್‌ ಅಲ್ಬ್ಲಾದ ಸಂಪನ್‌ಬ್ಲಾಲಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು 15 ವರ್ಷದಿಂದ ಕಾಲ ಜೀ. ಕೃಷ್ಣ ಮುಳೆತ್ರೆ ಫೋಂಡೇಶನ್‌ ಅಲೆನ್‌ಕೆಲ್‌ ಇಂಡಿಷ್ ಹಾದು ಸಮಾಜ ಪಾರಂಪರ್ಯ ಬೋಂಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಪರ್ಯಾತಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾದು ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಹಾದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಧಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಶಿಳರಂಗಕ್ಕೆ ಸುಗಮಕಾರ್ತೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು sriparna.tamhane@azimpremjifoundation.org ಯಳ್ಳಿ ನಂಪಕಾಸಬಹುದು.